

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ПРОЄКТ

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – Третій (освітньо-науковий) рівень

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – Доктор філософії

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ – В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ – В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво

	<p>Ректор Харківської державної академії Дизайну і мистецтв</p> <p>_____ Олександр СОБОЛЄВ</p> <p>наказ № _____ від _____ 202 р.</p>
--	--

Харків 2026

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Освітньо-наукової програми «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»
Освітня кваліфікація	Доктор філософії з мистецтвознавства

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з наукової роботи – Кутателадзе В. В., кандидат мистецтвознавства (доктор філософії), доцент, член спілки дизайнерів України, член Національної спілки художників України

СХВАЛЕНО:

Голова наукового товариства студентів, аспірантів і молодих вчених – Богданова-Найденко В.О., кандидат мистецтвознавства (доктор філософії)

Завідувач аспірантури – Лимар Н.С.

РЕКОМЕНДОВАНО:

Гарант освітньо-наукової програми – Алфьорова З. І., доктор мистецтвознавства, професор, член Національної спілки кінематографістів України

Гарант (керівник) групи: Алфьорова З. І. д-р мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри методологій крос-культурних практик, член Національної спілки кінематографістів України

Члени групи:

Опалєв М.Л. – канд. мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри анімації та інтерактивних медіа.

Мусієнко О.В. доктор філософії (PhD), старша викладачка кафедри фотомистецтва та візуальних практик.

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукову програму (ОНП) «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» третього (освітньо-наукового) рівня підготовки доктора філософії за спеціальністю В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво» оновлено у зв'язку:

- із оновленням даних по бюджету часу в навчальному плані ОНП (рішення вченої ради ХДАДМ протокол № 30 від 28.09. 2023 р.);
- із оновленням змісту програми та даних по бюджету часу в навчальному плані ОНП (у тижнях) освітньо-наукової програми (рішення вченої ради ХДАДМ протокол № 44 від 17.09.2024 р.);
- зі модернізацією структури навчального плану ОНП, згідно рекомендаціям рецензентів (затверджено рішенням вченої ради ХДАДМ протокол № 15 від 29.08.25);
- із оновленням коду галузі знань та шифру спеціальності згідно з Постановою КМУ № 1396 від 29.10. 2025 р.
- із зафікованим розподілом кредитів ECTS згідно проєкту навчального плану спеціальності рішення вченої ради ХДАДМ протокол № 23 від 04.06. 2026 р.).

Оновлення освітньо-наукової програми «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» проведено групою забезпечення ОНП Харківської державної академії дизайну і мистецтв у складі (наказ про зміну складу проєктної групи).

ВСТУП

Відповідно до Закону України про внесення змін щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти №392-IX від 18.12.2019 р., а також ст. 1 «Основні терміни та їх визначення» Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами) та Наказі МОН України № 686 від 15.05.2024 року «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» освітньо-наукова програма це – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій).

Освітньо-наукова програма визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Освітньо-наукова програма використовується під час:

- складання навчальних планів;
- формування індивідуальних планів аспірантів;
- формування робочих програм навчальних дисциплін, силабусів, практик;
- акредитації освітньо-наукової програми;
- внутрішнього і зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- атестації аспірантів за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії зі спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- акредитації освітньо-наукової програми, інспектування освітньої діяльності за спеціальністю;
- розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик;
- професійної орієнтації здобувачів фаху.

Освітньо-наукова програма враховує вимоги Закону України про внесення змін щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти №392-IX від 18.12.2019 р., Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами), Закону України від 23.04.2024 № 3642-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу», Закону України від 06.06.2024 № 3791-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. № 1341), Постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок присудження ступеня доктора філософії разовими спеціалізованими вченими радами ЗВО та наукових установ» від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними у 2023–2024 рр.), Постанови кабінету Міністрів України Постанова «Про Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» від 19 травня 2023 року № 502, Постановою Кабінету Міністрів України № 1021 від 30 серпня 2024 року, яка уніфікувала українську систему кодів та шифрів спеціальностей з Міжнародною стандартною класифікацією освіти (ISCED-F 2013) і встановлює:

- обсяг та термін навчання аспірантів;
- загальні компетентності;
- фахові компетентності;
- програмні результати навчання;
- перелік та обсяг навчальних дисциплін для опанування компетентностей освітньо-наукової програми;
- вимоги до структури навчальних дисциплін.

Користувачі освітньо-наукової програми:

- здобувачі вищої освіти, які навчаються в Харківській державній академії дизайну і мистецтв;
- науково-педагогічні працівники, які здійснюють підготовку аспірантів за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії зі спеціальності В1 «Аудіовізуальне мистецтво

та медіавиробництво»;

- екзаменаційна комісія спеціальності В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»;
- приймальна комісія Харківської державної академії дизайну і мистецтв;
- роботодавці для отримання інформації щодо академічного та професійного профілю випускників.

Освітньо-наукова програма поширюється на кафедри Академії, залучені для підготовки докторів філософії зі спеціальності В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво».

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО» ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В1 «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА МЕДІАВИРОБНИЦТВО»

1 – Загальна інформація	
Повна назва ЗВО та структурного підрозділу	Харківська державна академія дизайну і мистецтв Kharkiv State Academy of Design and Arts
Галузь знань, Спеціальність	В – Культура, мистецтво та гуманітарні науки/ В – Culture, Art, and Humanities В1 – Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво / В1 – Audiovisual Art and Media Production
Ступінь ВО та назва кваліфікації мовою оригіналу	Доктор філософії (PhD) з мистецтвознавства
Офіційна назва ОНП	Аудіовізуальне мистецтво та виробництво / Audiovisual Art and Production
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, 45 кредитів ЄКТС, термін підготовки аспіранта за ОНП 4 роки (навчання за освітньою складовою 1,5 роки) Doctor of Philosophy degree, 45 ECTS credits; duration of postgraduate training under the educational-scientific program: 4 years (1.5 years of study for the educational component).
Форма навчання	Очна (денна) / заочна
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	Для здобуття освітнього ступеня доктора філософії зі спеціальності В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво можуть вступати особи, які здобули освітній ступінь магістра. Програма фахових вступних випробувань для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями, повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво для другого (магістерського) рівня вищої освіти
Мова(и) викладання	Мовою викладання є державна мова – українська. З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності може бути прийнято рішення про викладання однієї чи декількох дисциплін англійською та/або іншими іноземними мовами
Термін дії ОНП	До введення в дію нової освітньо-наукової програми
Інтернет-адреса постійного розміщення опису ОНП	https://www.ksada.org/naukovo-doslidna-diyalnist/aspirantura/
2 – Мета освітньо-наукової програми	

Підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця рівня доктора філософії з мистецтвознавства за спеціальністю В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво» та формування фахових компетентностей, що скеровані на: дослідження теоретичного дискурсу, історичного розвитку та сучасного стану аудіовізуального мистецтва та виробництва; впровадження набутих результатів в соціальній, освітньо-науковій, соціальній, прикладній та комунікативній сфері життєдіяльності людини; застосування набутих результатів у викладацькій та дослідницькій сфері.

3 – Характеристика освітньо-наукової програми

<p>Опис предметної області (галузь знань, спеціальність,)</p>	<p>Галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальність В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»</p> <p>Теоретичний зміст предметної області: методологія дослідження явищ аудіовізуального мистецтва та виробництва, сучасне переосмислення процесів в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, критичний аналіз історичних та новітніх тенденцій розвитку та основі оновленої історіографії проблем сфери, принципи науково-дослідницької та педагогічної діяльності в контексті спеціальності В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво».</p> <p>Методи, методики та технології: здобувач ступеня доктора філософії з мистецтвознавства має оволодіти методами, методиками та технологіями наукових досліджень, а саме методами збору та обробки інформації; текстологічним методиками; методами обробки та аналізу наукових досліджень; методами оцінки соціальних прогнозів, а також методами та методиками керування колективами та науковим проектуванням при розв'язанні дослідницьких задач і викладання.</p> <p>Інструменти та обладнання: комп'ютерна техніка для роботи з електронними бібліотеками, архівами та мультимедійними даними, технічні засоби навчання, відеознімальна техніка базового рівня.</p>
<p>Орієнтація ОП</p>	<p>Освітньо-наукова.</p> <p>Освітньо-наукова програма з орієнтацією на підготовку науковців та викладачів вищої школи у галузі В «Культура, мистецтва та гуманітарні науки» базується на фундаментальних засадах мистецтвознавства та новітніх результатах наукових досліджень у сфері наук філософського, культурологічного та мистецтвознавчого дискурсів..</p>
<p>Основний фокус ОНП</p>	<p>Спеціальна освіта та наукові дослідження у галузі культури і мистецтв, враховуючи напрями наукових досліджень зі спеціальності В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіа виробництво: - аудіовізуальне мистецтво у жанрах і видах у системі художньої культури; проблеми генези та еволюції стилів і напрямків в аудіовізуальному мистецтві, їх світоглядне підґрунтя, зв'язок з іншими видами мистецтва (театр, музика, література і т. п.); історико-теоретичні проблеми розвитку окремих видів і жанрів аудіовізуального мистецтва; - особливості національної інтерпретації художніх стилів, напрямків аудіовізуального мистецтва; - технологічно-виробничі особливості аудіовізуального мистецтва; - продюсування в аудіовізуальному мистецтві; види та жанри фотографії, операторської майстерності в аудіовізуальному мистецтві); - сценарна майстерність в аудіовізуальному мистецтві, - режисура в аудіовізуальному мистецтві та виробництві, - роль і значення комп'ютерних технологій в аудіовізуальному мистецтві та виробництві; загально естетичні проблеми теорії та історії аудіовізуального мистецтва; - дослідження творів аудіовізуального мистецтва; - сучасні проблеми розвитку аудіовізуального мистецтва; - історіографія аудіовізуального мистецтва; - вивчення мистецтва; історичних закономірностей розвитку аудіовізуального - дослідження загальних закономірностей теорії та історії сучасного мистецтва.</p> <p>Ключові поняття: аудіовізуальне мистецтво, жанри та види аудіовізуального мистецтва, цифрові екранні технології виробництва, продюсування, дослідження</p>

	аудіовізуальних творів, історіографія та сучасні проблеми аудіовізуального мистецтва.
Особливості ОНП	Особливість програми ґрунтується на формуванні узагальнюючого та системного бачення генези сучасних наукових досліджень. Програма спрямована на пошук нових методів наукового аналізу проблем аудіовізуального мистецтва; формування дослідницьких компетентностей, що передбачають інтерпретацію мистецького процесу, його переосмислення та актуалізації; розуміння процесу створення мистецького аудіовізуального продукту, національного аудіовізуального надбання; розширення меж традиційної джерельної бази мистецтвознавчих досліджень. Програма спрямовує на пошук векторів розвитку мистецтвознавчої науки в галузі аудіовізуального мистецтва, де окремою складовою є заохочення до наукового прогнозування нових форм мистецтвознавчого аналізу.
4 – Придатність випускників до працевлаштування	
Придатність до працевлаштування	Здобути компетенції дозволяють доктору філософії з галузі мистецтвознавства реалізовувати функції викладання (науково- педагогічна діяльність в закладах вищої освіти, коледжах як структурних підрозділів ЗВО) та дослідницькі функції (посади наукових дослідників державних наукових установ, лабораторій, галузевих академій тощо). Підготовка доктора філософії передбачає можливість здійснення організаційно-управлінських функцій у галузі вищої освіти та науки відповідного профілю. Згідно з Національним класифікатором професій ДК 003:2010 (зі змінами та доповненнями) професійна діяльність випускників за професіями класу класифікаційних угруповань 2310.2 – викладач закладу вищої освіти, посади: старший викладач, доцент, науковий співробітник, старший науковий співробітник; 2320 – викладач закладу фахової передвищої освіти / мистецького ліцею; 2455.1– мистецтвознавець (кіномистецтво, театр, естрада); 2455.2 – кіно-, театральний (естрадний та інший) режисер, телевізійний режисер; 2149.2 – інженер з аудіовізуальних систем, звукоінженер; 2447.2 – професіонал з управління проектами та програмами (у сфері виробництва)
Академічні права випускників	Здобуття наукового ступеня доктора наук та додаткових кваліфікацій у системі освіти дорослих.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, спрямоване на розвиток критичного і творчого мислення, навчання через викладацьку практику, дуальну (в науковій компоненті), дистанційну (за потреби) освіти тощо. Комплексне поєднання лекційних, семінарських та практичних занять; самонавчання (самостійна робота); авторські методики викладачів тощо. Під час навчання аспірантом здійснюється науково-дослідницька робота, пов'язана із написанням наукових статей, тез, підготовки доповідей та оформленням результатів дослідження у вигляді дисертації.
Оцінювання	Іспити, звіти з практик, презентації, поточний (модульний) контроль, науково-дослідна робота з підготовки дисертації доктора філософії з мистецтвознавства. Підготовка наукових публікацій та дисертаційної роботи, апробація результатів досліджень на наукових конференціях, публікація результатів наукових досліджень, публічний захист дисертації. За весь термін навчання аспірант два рази на рік звітує про виконання індивідуального плану на засіданні випускової кафедри, вченій раді факультету і щорічно атестується науковим керівником відповідно до графіку навчального процесу.
6 – Перелік компетентностей випускника	

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної та виконавчої діяльності, що професійної передбачає переосмислення наявних та створення нових цілісних знань щодо аудіовізуального мистецтва та виробництва
Загальні компетентності	<p>ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК4 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>ЗК 5 Здатність використовувати обґрунтовану методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та у викладацькій практиці.</p> <p>ЗК 6 Здатність використовувати комп'ютерні системи та штучний інтелект для наукової, творчої діяльності з дотриманням норм та принципів академічної доброчесності</p> <p>ЗК 7 Здатність вільно державною та основами іноземних мов для дослідження наукових проблем та оприлюднення результатів досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.</p> <p>ЗК8 Здатність розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p>СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з аудіовізуального мистецтва та виробництва та суміжних галузей</p> <p>СК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.</p> <p>СК3. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва українською та іноземною мовами, розуміння іншомовних наукових текстів.</p> <p>СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації.</p> <p>СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку аудіовізуальної сфери..</p> <p>СК6. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.</p>
7 – Нормативний зміст підготовки доктора філософії, сформований у термінах результатів навчання	
<p>РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з аудіовізуального мистецтва та виробництва, отримання нових знань та здійснення інновацій.</p> <p>РН2. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу та прикладних досліджень проблем</p>	

аудіовізуального мистецтва та виробництва, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН3. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН4. Планувати і виконувати теоретичні дослідження у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію та дотриманням норм професійної та академічної етики.

РН5. Розуміти загальні принципи та методи дослідження аудіовізуального мистецтва та виробництва, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та у викладацькій практиці.

РН6. Використовувати сучасні програмні продукти для пошуку, обробки, аналізу, репрезентації наукової інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН7. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми аудіовізуального мистецтва та виробництва державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми аудіовізуального мистецтва та виробництва з врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

РН9. Скласти пропозиції щодо міжнародного наукового співробітництва, а також щодо фінансування наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

РН10. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

РН11. Організовувати колективну наукову діяльність та керувати дослідницьким колективом.

8 – Ресурсне забезпечення реалізації освітньо-наукової програми

Кадрове забезпечення	Всі науково-педагогічні працівники, задіяні у викладанні професійно-орієнтованих дисциплін, мають наукові ступені та/або вчене звання та відповідають ліцензійним вимогам. (Постанова Кабінету Міністрів України «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти № 1187 (зі змінами).
Матеріально-технічне забезпечення	. Навчання з застосуванням сучасних інформаційних технологій для опрацювання наукової інформації та здійснення наукової комунікації здійснюється у навчальних аудиторіях із мультимедійним обладнанням, лабораторіях та з обладнанням за фахом Харківської державної академії дизайну і мистецтв або дистанційно.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Навчання відбувається на базі використання інформаційної інфраструктури навчального середовища Академії, а також авторських розробок науково-педагогічних працівників: бібліотечних електронних ресурсів, які надають доступ здобувачам до зарубіжних наукометричних та реферативних баз даних, електронні наукові видання, електронні навчальні курси із можливістю дистанційного навчання та самостійної роботи, відео ресурси, хмарні сервіси. На офіційному сайті ХДАДМ на сторінці аспірантури розміщено: освітню програму, навчально-методичне забезпечення включно з силабусами освітніх компонент, а також усю необхідну інформацію для аспірантів та абітурієнтів. Бібліотечний ресурс: інформаційне та наочне забезпечення навчального процесу рідкісними виданнями; читальний зал підключено до мережі Інтернет.

9 – Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	Реалізація внутрішньої (національної) кредитної мобільності регулюється «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність» та базується на двосторонніх договорах про співробітництво між Харківською
---	--

	державною академією дизайну і мистецтв та відповідними національними інституціями.
Міжнародна кредитна мобільність	Відповідно до укладених угод.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Наявна можливість для фізичних осіб. Мовою викладання є державна мова (Ukrainian). З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності може бути прийнято рішення про викладання однієї чи декількох дисциплін англійською (English) та/або іншими іноземними мовами.

2. ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО» ТА ЇХ ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ

2.1 Перелік компонент освітньо-наукової програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проєкти (роботи), практики,	Кількість кредитів	Форма підсумк. кваліфікаційна робота)
ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОНП *			
Загальні навчальні складові			
OK1	Теорія і практика редагування наукового тексту	3	залік
OK2	Управління науковими проєктами	4	залік
OK3	Філософія мистецтва	3	іспит
OK4	Методологія наукових досліджень в сфері мистецтвознавства	3	диф. залік
OK5	Іноземна мова в науковій діяльності	5	залік
	Обсяг загальних навчальних складових	18	
Спеціальні навчальні складові **			
OK6	Актуальні проблеми аудіовізуального мистецтва	3	диф. залік
OK7	Сучасна історіографія проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва	3	іспит
OK8	Теорія і методика мистецької освіти	3	залік
OK 9	Цифрові технології в сфері АВМ	3	залік
	Обсяг спеціальних навчальних складових	12	
Практична підготовка			
OK10	Педагогічний практикум	3	залік
	Загальний обсяг обов'язкових компонент	33	
ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ ОНП ***			
ВБ 1.1	Мистецтво в контексті сучасного культурного процесу	3	залік
ВБ 1.2	Теорія і практика культурологічного моделювання	3	залік
ВБ 2.1	Організація наукової діяльності	3	залік

ВБ 2.2	Проектно-грантова діяльність	3	залік
ВБ 3.1	Методологія проблем аудіовізуального мистецтва	3	диф залік
ВБ 3.2	Актуальні проблеми практики візуальних комунікацій	3	диф залік
ВБ 3.3	Теорія та історія сучасного мистецтва	3	диф залік
	Загальний обсяг вибірових компонент ГД	12	
	ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	45	

*Блок дисциплін для здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

** Блок дисциплін за темою дисертаційної роботи, за якою аспірант проводить власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення.

*** Блок дисциплін вільного вибору, в якому аспірант вибирає для вивчення навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти. Аспірант має подати до відділу аспірантури погоджену з науковим керівником заяву, в якій обґрунтовує потребу вивчення обраних ним дисциплін, що викладаються на інших рівнях вищої освіти, зважаючи на тематику дисертаційного дослідження

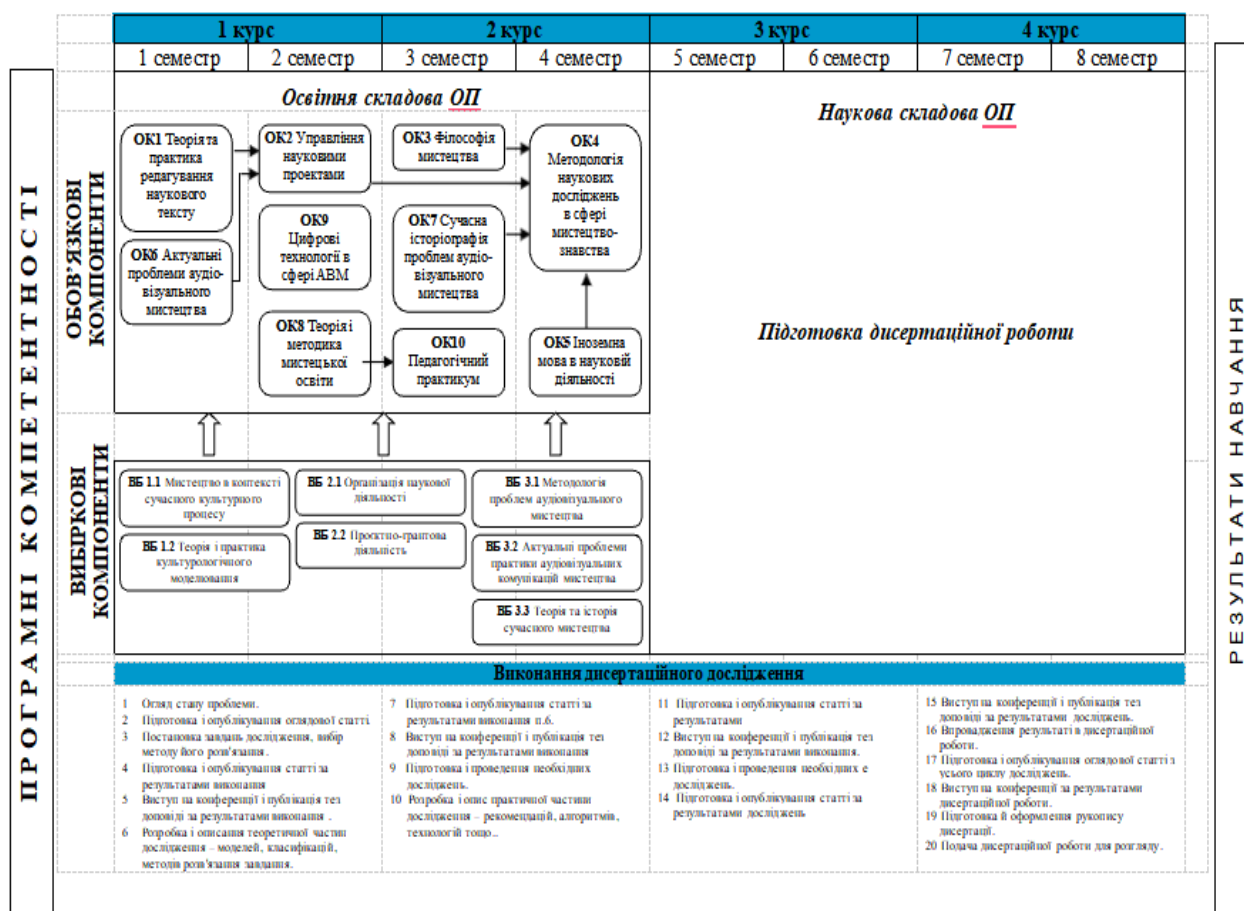
А також має право на академічну мобільність та на вибір дисципліни за іншими рівнями освіти.

Вибіркові компоненти та їх зміст представлено на сайті в розділі «Вибіркові компоненти освітньо-наукових програм».

2.2 Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми

Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми відображає послідовність вивчення її компонент, та відображає дві складові – освітню та наукову. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення аспірантом власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника та оформлення його результатів у вигляді дисертації. Освітня і наукова складові освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану освітньо-наукової роботи аспіранта і є невід’ємною частиною навчального плану аспірантури. Також, невід’ємною частиною наукової складової освітньо-наукової програми є підготовка та публікація наукових статей, виступи на наукових конференціях, семінарах тощо.

2.2. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Співвідношення обов'язкових і вибірових компонентів освітньої програми

- Обов'язкові компоненти (ОК)**
33 кредити ECTS
 (73,3% від загального обсягу)
- Вибіркові компоненти (ВК)**
12 кредитів ECTS
 (26,7% від загального обсягу)

Загальний обсяг освітньої програми
45 кредитів ECTS

ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

45 кредитів ECTS

У таблиці зазначено: 33 обов'язкові кредити (18 загальні + 12 спеціальні + 3 практика) та 12 вибірових кредитів.
 Разом: 45 кредитів.

Структура науково-дослідницької роботи аспіранта*

Наукова складова підготовки доктора філософії		Освітня складова підготовки	
1 рік			
I півріччя			
1. Подання заявки на тему дисертаційного дослідження 2. Затвердження теми дисертаційного дослідження 3. Збір матеріалу за темою дослідження 4. Визначення актуальності предмету, об'єкту дослідження, обрання методів та формування структури дисертації 5. Написання плану-проекту дисертації 6. Звіт		1. Відвідування аудиторних занять 2. Складання екзаменаційно-залікової сесії	
II півріччя			
1. Аналіз науково-теоретичних досліджень та фахової літератури 2. Збір матеріалу за темою дослідження 3. Апробації результатів дослідження на наукових конференціях 4. Звіт		1. Відвідування аудиторних занять 2. Складання екзаменаційно-залікової сесії	
2 рік			
I півріччя			
1. Аналіз інформаційних джерел та наукової літератури і написання першого розділу 2. Збір матеріалу за темою дослідження 3. Апробації результатів дослідження на наукових конференціях, збір матеріалу до статей 4. Звіт		1. Проходження педагогічного практикуму. 2. Складання заліку з педагогічного практикуму.	
II півріччя			
1. Завершення роботи над першим розділом. 2. Узагальнення методології дослідження. 3. Збір та аналіз матеріалу за темою дослідження. 4. Публікації у фахових виданнях, затвердженнях МОН України. 5. Апробації результатів дослідження на наукових конференціях. 6. Звіт.			
3 рік			
I півріччя			
1. Робота над структурними розділами дисертаційного дослідження. 2. Робота над додатками дисертаційного дослідження. 3. Публікації у фахових виданнях, затвердженнях МОН України або закордонних фахових наукових виданнях, зокрема, що включені до міжнародних наукометричних баз цитування Scopus/WOS. 4. Апробації результатів дослідження на наукових конференціях. 5. Звіт.			
II півріччя			
1. Робота над структурними розділами дисертаційного дослідження. 2. Робота над додатками дисертаційного дослідження. 3. Публікації у фахових виданнях, затвердженнях МОН України або закордонних фахових наукових виданнях, зокрема, що включені до міжнародних наукометричних баз цитування Scopus/WOS.			

4. Апробації результатів дослідження на наукових конференціях. 5. Звіт.	
3 рік	
I півріччя	
1. Завершення роботи над розділами та загальними висновками дисертаційної роботи. 2. Оформлення результатів дослідження відповідно до сучасних вимог. 3. Підготовка презентації дисертаційної роботи. 5. Розгляд роботи на розширеному засіданні випускової кафедри 6. Коригування тексту дисертації згідно з зауваженнями розширеного засідання випускової кафедри. 7. Отримання висновку від сертифікованої системи щодо відсутності фактів плагіату. 8. Отримання висновку наукового керівника. 9. Подання заявки щодо проведення експертизи наукової роботи та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. 9. Звіт.	
II півріччя	
1. Подання заявки щодо отримання академічної довідки про виконання плану ОНП. 2 У разі необхідності повторне проведення експертизи наукової роботи та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. 3. Проходження процедури фахового семінару (передзахисту) дисертаційної роботи 4. Здійснення процедури захисту дисертаційної роботи	

*За погодженням із рішенням наукового керівника, структура науково-дослідницької роботи аспіранта може зазнати певних змін в залежності від індивідуальної траєкторії його підготовки.

2.3 Формування компетентностей (загальних, спеціальних (фахових)) та програмних результатів навчання обов'язкової компоненти ОНП

№ з/п	Код КО П	Назва компонента ОП	Мета та завдання компонента ОП	Формування компетентностей		Результати навчання
				загальні	фахові	
1.	ОК1	Теорія і практика редагування наукового тексту	Мета – розширення уявлень аспірантів про українську наукову мову, мовні засоби наукового тексту, засвоєння аспірантами комплексу теоретичних і практичних знань з основ побудови, редагування наукового тексту, необхідних для фахової підготовки власних наукових текстів з метою оприлюднення результатів наукової діяльності, а також підготовки власного рукопису дисертації для її прилюдного захисту. Унікальність навчальної дисципліни полягає у формуванні академічної культури дослідника, творчому	ЗК1 ЗК2	СК2 СК5	РН1 РН2 РН3 РН4 РН5 РН6 РН7 РН9

			<p>застосуванні мовленнєвих умінь у продукуванні текстів наукових жанрів.</p> <p>Завдання – формування теоретичної та практичної складових редагування наукових текстів мистецтвознавчого профілю; оволодіння навичками складання тексту наукового стилю, бездоганного у стилістичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному плані; опанування технології роботи з науковим текстом, розвиток умінь і навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту; формування в аспірантів навички адекватної мовної репрезентації результатів науково-дослідницької роботи в межах обраного фаху; виховання мовного смаку і мовного чуття наукового слова.</p>			
2.	ОК2	Управління науковими проєктами	<p>Мета – підготовка здобувачів до здійснення науково-проектної діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою створення власних наукових проєктів, надання їм певних знань щодо методології, методики й інструментарію проєктів та планування ними роботи в команді; а також розподіл обов'язків кожного члена команди, отримання навичок звітності з отриманих результатів наукової проектної діяльності. Залучення здобувачів до аналізу інформаційних джерел.</p> <p>Завдання – формування у здобувачів системи знань у сфері методології управління науковими проєктами; надання їм необхідних знань та практичних навичок в справі мистецтвознавчих науково-проектних досліджень; сприяння творчому розумінню необхідності розробки мистецтвознавчих наукових проектних проблем із визначеної теми; сприяння розвитку навичок з аналітичного формулювання, презентації та звітності результатів наукової проектної діяльності.</p>	3К1 3К2	СК2 СК5	РН1 РН2 РН3 РН4 РН5 РН6 РН7 РН9
3.	ОК3	Філософія мистецтва	<p>Мета – сформулювати у здобувачів системне філософсько-естетичне розуміння мистецтва як способу пізнання, інтерпретації та конструювання реальності; розвинути здатність аналізувати механізми сприйняття й продукування художніх смислів, функціонування знаків і візуальних об'єктів, а також осмислювати трансформації художніх парадигм від модернізму й постмодернізму до метамодерну в контексті технологізації сучасного мистецтва та аудіовізуальної культури.</p> <p>Завдання – знайомство з основними поняттями, підходами та напрямками розвитку філософії мистецтва в минулому і сучасності. Акцент робиться на зв'язку мистецтва з історичними контекстами його функціонування (технології, соціальні диференціації, культурні моделі).</p>	3К1 3К2	СК1 СК2	РН1 РН2 РН3 РН4 РН5 РН6 РН8 РН9

			Висвітлюється взаємо обумовлення розвитку мистецтва і сучасного філософського дискурсу.			
4.	ОК4	Методологія наукових досліджень в сфері мистецтвознавстві	<p>Мета – сформувані знання та практичні навички проводити повноцінне наукове дослідження, спираючись на обґрунтовану методологію.</p> <p>Завдання – сформувані у дослідника методологічну культуру, тобто можливості усвідомлено вибирати наукові підходи та методи аналізу творів мистецтва, формулювати дослідницькі завдання, гіпотези та концепції пов'язувати мистецтвознавчий аналіз із філософськими, історичними та культурологічними засадами. Методологія наукових досліджень у сфері мистецтвознавства постає як система принципів, підходів і методів, спрямованих на аналіз, інтерпретацію та теоретичне осмислення художніх явищ.</p>	ЗК1 ЗК2 ЗК6	СК5	РН1 РН2 РП3 РП4 РП5
5.	ОК5	Іноземна мова в науковій діяльності	<p>Мета – опанування такого рівня знань, навичок, вмінь який забезпечуватиме необхідну для фахівців комунікативну спроможність в сферах професійного та ситуативного спілкування в межах професійної діяльності.</p> <p>Завдання – ефективне здійснювання актів усної і писемної комунікації під час професійного спілкування іноземною мовою та представленні наукових результатів: в діалогічному, монологічному та писемному мовленні (реферування, анотування, ділове листування, представлення дослідних проєктів).</p>	ЗК3	СК1 СК2	РН1 РН2
6.	ОК6	Актуальні проблеми в аудіовізуальному мистецтві	<p>Мета - підготовка до самостійного критичного аналізу проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва, які набули актуальності з порубіжжя ХХ-ХХІ ст.</p> <p>Завдання – ознайомлення з еволюційним поступом кінознавства як об'єкта наукових досліджень з другої половини ХХ ст. та основними проблемами, які актуалізовані сучасним кінознавством, насамперед в царині кінематографа та сучасних аудіовізуальних практик, формування уявлення про актуальні проблеми наукових досліджень в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва з можливістю подальшого втілення результатів роботи у наукове середовище.</p>	ЗК1 ЗК2 ЗК4	СК1 СК3 СК4 СК6	РН2 РН3 РН4 РН5 РН7
7.	ОК7	Сучасна історіографія проблем аудіовізуального мистецтва і виробництва	<p>Мета – сформувані знання та практичні навички осмислювати історіографію сучасних проблем АВМ та використовувати ці знання та навички для підготовки дисертаційного дослідження/</p> <p>Завдання – сформувані у дослідника культуру осмислення історії проблем АВМ, тобто</p>	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 6	СК 1 СК 2 СК 3	РН1 РН2 РН3 РН4 РН5

			можливості усвідомлено спиратись на ідеї, висновки досліджень поколінь попередніх дослідників; здатність формулювати завдання по осмисленню та систематизації історіографії з проблем АВМ; пов'язувати мистецтвознавчий аналіз джерел з проблем АВМ з обраною темою наукового дослідження.			
8.	ОК8	Теорія та методика мистецької освіти	<p>Мета – опанування майбутніми науково-педагогічними працівниками теорією і методикою мистецької освіти для провадження освітньої діяльності.</p> <p>Завдання – оволодіння та апробація сучасних методик навчання; формування індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності з урахуванням мети, змісту та особливостей освітнього середовища; розробці планів занять із застосуванням новітніх методів і технологій та моделювання їх проведення у навчальному закладі мистецького спрямування–</p>	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 6	СК 6	РН1 РН5 РН6 РН7 РН10
9.	ОК 9	Цифрові технології в сфері АВМ	<p>Мета – формування теоретичних знань практичних навичок у сфері використання штучного інтелекту для творчої діяльності, також розвиток здатності інтегрувати інноваційні технології у процес художнього мислення.</p> <p>Завдання– ознайомити з базовими поняттями, історією та типами систем штучного інтелекту, навчити орієнтуватися в сучасних AI-інструментах, сервісах і додатках для дизайну, сформувати розуміння ролі даних, алгоритмів і машинного навчання у творчому процесі, розвинути вміння використовувати генеративні системи (DALL-E, Midjourney, Runway, Firefly) для створення візуальних рішень, виховати критичне ставлення до результатів роботи ШІ, розуміння питань авторського права, етики та екології інформаційного простору, навчити розробляти власні AI-дизайн-проекти та презентувати їх як результат креативної співпраці людини і технології.–</p>	ЗК 7 ЗК 8	СК 4	РН5 РН6
10.	ОК 10	Педагогічний практикум	<p>Мета – набуття навичок та вмінь навчально-методичної роботи в сучасних умовах.</p> <p>Завдання – оволодіння здобувачами сучасними технологіями, методами та методиками викладання навчальних дисциплін; - виховання у здобувачів творчого підходу до навчально-методичної роботи; - формування у здобувачів потреби у самовдосконаленні та підвищенні своєї кваліфікації; - прищеплення здобувачам професійних якостей викладача: вміння готувати лекційний матеріал з використанням сучасних інноваційних досягнень в науці і техніці; чітко, доступно, логічно та послідовно викладати</p>	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 3 ЗК 4	СК 2 СК 3 СК 5 СК 6	РН1 РН3 РН7 РН8 РН11

			матеріал дисципліни; керувати увагою аудиторії тощо; - набуття здобувачами здатності до критичного оцінювання проведення лекцій та інших видів аудиторних занять, формулювання висновків щодо організації власної викладацької діяльності;			
--	--	--	--	--	--	--

Вибіркові компоненти, їх зміст, формування компетентностей (загальних, спеціальних (фахових)) та визначення результатів навчання представлено у робочих програмах дисциплін та/або силабусах на сайті в розділі «Короткий опис, структура і освітні компоненти освітніх програми і компонентів PhD» освітньо-наукової програми «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» спеціальності В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво»

3 Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Форма атестації – підготовлена для подальшого публічного захисту дисертаційна робота на здобуття наукового ступеня доктора філософії з мистецтвознавства.
Вимоги до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії	<p>Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з мистецтвознавства є самостійним розгорнутим дослідженням, яке пропонує розв’язання комплексної проблеми в сфері філософії або на її межі з іншими спеціальностями і передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.</p> <p>Дисертація має відповідати вимогам, встановленим законодавством.</p> <p>Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.</p> <p>Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю В1 «Аудіовізуальне мистецтва та медіавиробництво» повинна мати обсяг основного тексту 4,5-7 авторських аркушів, оформлених відповідно до вимог, установлених МОН. Один авторський аркуш становить близько 24 сторінок друкованого тексту при оформленні дисертації за допомогою комп’ютерної техніки з використанням текстового редактора Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt через 1,5 міжрядковий інтервал. До загального обсягу дисертації не включаються таблиці та ілюстрації, які повністю займають площу сторінки. Науково-дослідна робота виконується під керівництвом наукового керівника, який несе відповідальність за підготовку аспіранта та своєчасне виконання та подачу дисертаційної роботи.</p> <p>Дисертація т має бути перевірена на плагіат відвідним програмним забезпеченням та розміщена на сайті ХДАДМ.</p>

6 Матриця відповідності компетентностей/результатів навчання дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання Зн1 Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	Уміння/навички Ум1 Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики Ум2 Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності Ум3 Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	Комунікація К1 Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому К2 Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях	Відповідальність та автономія АВ1 Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності АВ2 Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
ЗК1	Зн1	Ум1	К1	АВ1, АВ2
ЗК2	Зн1	Ум1, Ум2, Ум3		
ЗК3			К1, К2	
ЗК4		Ум2		АВ1
СК1	Зн1	Ум1		
СК2			К2	
СК3	Зн1	Ум1		
СК4			К1	
СК5		Ум2		АВ1
СК6		Ум1		АВ1

8 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Освітньо-наукова програма «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» розроблена на основі таких нормативних документів і рекомендацій:

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII.
- EQF 2017 (Європейська рамка кваліфікацій) – <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cee970-518f-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en;https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page;>
- QF EHEA 2018 (Рамка кваліфікацій ЄПВО) – http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf;
- ISCED (Міжнародна стандартна класифікація освіти, МСКО) 2011 – http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-iscsed-2011-en_0.pdf;
- ISCED-F (Міжнародна стандартна класифікація освіти – Галузі, МСКО-Г) 2013 – <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/internationalstandardclassification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailedfielddescriptions-2015-en.pdf>
- Національний класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327, у редакції від 13.12.2024. – <https://zakon.rada.gov.ua/go/va327609-10>
- Національна рамка кваліфікацій– <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text;>
- Порядок підготовки здобувачів PhD — № 261, редакція 2025 року.
- Порядок присудження ступеня доктора філософії — № 44/2022.
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» із змінами – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF;>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2025 р. № 426 «Про внесення змін до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»
- Постанова КМУ від 30 серпня 2024 р. № 1021
- Наказ МОН № 578/2024.
- Наказ МОН № 688/2024.
- Положення про акредитацію — наказ МОН № 686/2024.
- Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія – <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysnimaterialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodozaprovadzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protsesu.html?start=80;>
- Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації – / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с. – <http://erasmusplus.org.ua/korysnainformatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertivshchodo-zaprovadzhennia-instrumentiv-bolonskohoprotsesu.html?download=84:rozroblennia-osvitnikh-prohram-metodychnirekomendatsii&start=80>